

Runar Vathne

Hvilke temaer og spørsmål er nytilsatte universitetslærere opptatt av?

Universitetet
i Stavanger

Temaer jeg var opptatt av

- samarbeidet med kollegaer og instituttledelse
- hvordan min kompetanse passet inn
- givende undervisningsformer for studenter
- hvordan møte kritiske spørsmål i forelesningene
- hvordan håndtere dårlige tilbakemeldinger
- fast ansettelse

«Det er så sårbart å stå der foran et stort kull og skulle undervise. Hvis en ikke får det til, graver en seg ned. Med noen enkle grep kunne en hjulpet mange til å få en bedre opplevelse av undervisningssituasjonen (midlertidig ansatt, profesjonsutdanning).»

(Gard og Wadel, 2016)

praksissjokk

kløfta mellom
utdanning og
yrke

Spennings-
forholdet teori-
praksis i
overgangen
mellom
utdanning og
yrke

Det store
spranget

Tilegnelses-
metaforen og
deltaker-
metaforen

Uttrykk som kan beskrive overgangen inn i yrket som nytilsatt

Legitim
perifer
deltakelse

Grensekryssing fra
en
utdanningskontekst
til en yrkeskontekst

En umulig
utdanning
til et
umulig
yrke?

Å trå over
dørstokken

(Hanssen og Helgevold, 2010; Bratholm og Wittek, 2014, s. 125; Heggen, 2010: s. 73; Sfard, 1998; Smeby, 2008, s. 99; Hoel et al., 2008; Østrem 2008)

Tre ulike typer fremmedhet

- Relasjonell fremmedhet
- Profesjonell fremmedhet
- Kulturell fremmedhet

(Jakhelln, 2008)

Veiledning – *et* medierende redskap

I et sosiokulturelt perspektiv:

- Redskap kan forklares med alle de fysiske og mentale ressurser vi mennesker har tilgang til.
- Mediering har med hvordan vi samhandler med og bruker redskaper. Mediering, eller *oppnådd ved hjelp av*, er derfor all den type støtte i læreprosessen en kan ha, enten det er fra personer eller fra artefakter.

(Dysthe, 2008; Säljö, 2001; Säljö, 2006; Säljö, 2016)

Læreren som rammefaktor

- Den didaktiske kategorien rammefaktorer omfatter også menneskelige ressurser (redskaper).
- Den nytilsatte universitetslæreren er å anse som rammefaktor.

(Hanssen, Husebø og Moen, 2012, s. 188)

«Å forelese i høyere utdanning er en ensom affære. Jeg er sikker på at de fleste går inn i klasserommet eller auditoriet med en sommerfugl i magen, avhengig av erfaring, kjennskap til studentgruppen og følelsen av å mestre stoffet. Og som ny burde jeg strengt tatt blitt kontrollert på om jeg holder mål. Men så langt har ingen spurt meg om innholdet i det jeg foreleser i eller formen på forelesningene eller fulgt opp på annen måte. Det er fantastisk å få en sånn tillit. Men det er også skremmende at ikke universitetet har rutiner og systemer for å følge opp nyansatte – og etablerte (individuell læringslogg Siri, høst 2009).»

(Hanssen, Husebø og Moen, 2012, s.186)

Gard, E.J. og Wadel, C.C. (2016). Ny i undervisning i høyere utdanning. *Uniped*, 39(3-2016), 240-253.

Åtte nytilsatte universitetslærere ved to universiteter:

- Flere av informantene gav uttrykk for et behov for å diskutere undervisningsopplegg og undervisningserfaringer med andre og få råd og tips.
- Informantene gav uttrykk for at det savnes en kollegial sammenheng der problemer og opplevelser knyttet til undervisning bearbeides.
- De av informantene som hadde gjennomført basiskurs i pedagogikk trakk særlig fram verdien av kollegaveiledning som basiskurset hadde lagt opp til.

Hanssen, B., Husebø, D. og Moen, V. (2017). Universitetsarbeidet – utfordring av den naturlige innstilling. *Uniped*, 40(1-2017), 7-17.

75 nytilsatte kollegaer som deltok i et veiledningsprogram ved UiS i perioden 2015-2016, deres veiledere har svart på spørsmål sendt på mail.

Informantene i undersøkelsen er opptatt av:

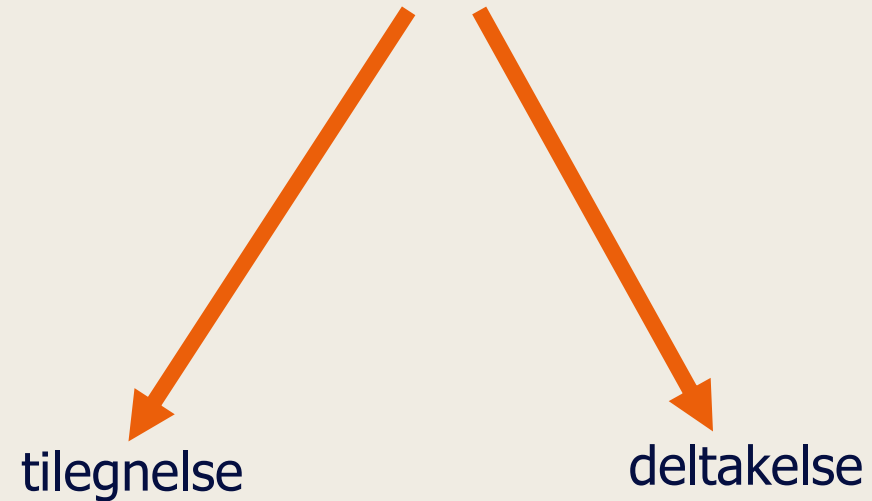
- å få praktisk hjelp og praktiske råd knyttet til egne forelesninger.
- ulike forhold ved forelesningen som arbeidsmåte.
- opplevelser og problemer knyttet til undervisning
- forhold ved seg selv og sin rolle som foreleser i møte med studentene.
- studentvariasjon og håndtering av studentatferd.
- hvordan man som ny skal forholde seg til kollegium og ledelse, samarbeide med fagutvalg og ulike studentorganisasjoner og ulike møtekulturer.

Tilsvarende funn gjort i undersøkelser av nyutdannede lærere

- Nyutdannede lærere er påfallende *lite* opptatt av disiplinfaglige spørsmål.
- Nyutdannede lærere etterspør hjelp til å løse problemer i skolehverdagen, så som håndtering av problematferd, karaktersetting, håndtering av tilpasset opplæring og bruk av varierte arbeidsoppgaver i undervisningen.
- Nyutdannede lærere er opptatt av seg selv i møte med elever og foreldre.

(Caspersen og Raaen, 2010; Caspersen, 2013; Hanssen og Østrem, 2013; Heggen, 2010)

Trenger vi begge metaforene for å forstå hvilket potensiale veiledning kan være som medierende redskap for skolen og den nyutdannede læreren?

(Sfard, 1998)

Litteraturliste

- Bratholm, B. og Wittek, L. (2014). *Læringsbaner – om lærerens læring og praksis*. Oslo: Cappelen Damm AS.
- Caspersen, J. (2013). *Professionalism among novice teachers. How they think, act, cope and perceive knowledge*. Oslo: Høgskolen i Oslo og Akershus.
- Caspersen, J. og Raaen, F. D. (2010). *Nyutdannede læreres første tid i yrket – en sjokkardet opplevelse? I: Peder Haug (red.). Kvalifisering til læreryrket*. Oslo: Abstrakt forlag AS.
- Dysthe, O. (2008). *Sosiokulturelle teoriperspektiv på kunnskap og læring*. I Dysthe, O. (Red.), *Dialog, samspel og læring* (s. 33-72). Oslo: Abstrakt forlag.
- Gard, E.J. og Wadel, C.C. (2016). *Ny i undervisning i høyere utdanning*. *Uniped*, 39(3-2016), 240-253.
- Hanssen, B. og Helgevold, N. (2010). «Å trå over dørstokken». *Fra å lære å bli lærer til å lære å være lærer*. I: Hoel, T. L., Engvik, G. og Hanssen, B. (red.). *Ny som lærer – sjansespill og samspill*. Trondheim: Tapir Akademisk Forlag.
- Hanssen, B., Husebø, D. og Moen, V. (2012). «Å forelese er en ensom affære. Jeg er sikker på at de fleste går inn i klasserommet med en sommerfugl eller tusen i magen [...]». I Hoel, T.L., Hanssen, B. og Husebø, D. (Red.). (2012). *Utdanningskvalitet og undervisning under press? Spenninger i høyere utdanning*. Tapir akademisk forlag.
- Hanssen, B., Husebø, D. og Moen, V. (2017). *Universitetsarbeidet – utfordring av den naturlige innstilling*. *Uniped*, 40(1-2017), 7-17.
- Heggen, K. (2010). *Kvalifisering for profesjonsutøving. Sjukepleiar – lærar – Sosialarbeidar*. Oslo: Abstrakt forlag.
- Jakhelln, R. (2008). *Et anslag: Å se muligheter i det fremmede*. I Hoel, T.L., Hanssen, B., Jakhelln, R. og Østrem, S. (2008). *Det store spranget: Ny som lærer i skole og barnehage* (s. 23-38). Tapir akademisk forlag.
- Sfard, A. (1998). *On two metaphors for learning and the danger of choosing just one*. *Educational Researcher* Vol 27, No 2, s. 4 – 13.
- Smeby, J. C. (2008). *Profesjon og utdanning*. I: Molander, A. og Terum, L. I. (red.). *Profesjonsstudier*. Oslo: Universitetsforlaget.
- (2008). *Det store spranget: Ny som lærer i skole og barnehage* (s. 9-22). Tapir akademisk forlag.
- Säljö, R. (2001). *Læring i praksis. Et sosiokulturelt perspektiv*. Oslo: Cappelen akademiske forlag.
- Säljö, R. (2006). *Læring og kulturelle redskaper: Om læreprosesser og den kollektive hukommelsen*. Cappelen akademisk forlag.
- Säljö, R. (2016). *Læring – en introduksjon til perspektiver og metaforer*. Cappelen Damm Akademisk.
- Østrem, S. (2008a). *En umulig utdanning til et umulig yrke? Om allmennlærerutdanning og yrkesutøvelse* [Ph.d.-avhandling]. Roskilde universitetscenter.
- Østrem, S. (2008b). *Innledning: Det store spranget – ny som lærer i skole og barnehage*. I Hoel, T.L., Hanssen, B., Jakhelln, R. og Østrem, S.